

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring av 4 och 6 § i lagen om stöd för närståendevård

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att närståendevårdarens rätt till lagstadgad ledighet utökas från två till tre dygn per kalendermånad.

Dessutom föreslås en ändring av teknisk natur som gäller hänvisningen till den nya lagen om pension för arbetstagare.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2007 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2007.

MOTIVERING

1. Nuläge

Förordningen om stöd för närståendevård (318/1993) som utfärdades 1993 innehöll en rekommendation om ledighet för närståendevårdare. Vid ingången av år 1998 blev en del av den rekommenderade ledigheten lagstadgad. De närståendevårdare som är mest bundna av sitt vårdarbete fick lagstadgad rätt till ett dygn ledig tid per månad. Ändringen ansågs vara nödvändig, eftersom en del av de närståendevårdare som var fast bundna vid vårdarbetet hade blivit helt utan möjligheter till ledighet.

I början av maj 2002 utökades den lagstadgade ledigheten till två dygn per kalendermånad. Samtidigt utvidgades kretsen av personer som är berättigade till ledighet, så att en närståendevårdare har rätt till ledighet oberoende av om den vårdbehövande regelbundet en liten del av dygnet anlitar social- och hälsovårdstjänster som ordnas utanför hemmet eller får rehabilitering eller undervisning. Rätten till ledighet kvarstår, om den tid den vårdbehövande tillbringar utanför hemmet (t.ex. i skola eller arbetsverksamhet) regelbundet uppgår till i genomsnitt 5–7 timmar per vardag.

Genom den ändring av lagen om klientav-

gifter inom social- och hälsovården (734/1992) som trädde i kraft i början av oktober 2004 fastställdes att avgiften för den tillfälliga vård som ges under närståendevårdarens lagstadgade ledighet får vara högst nio euro per dygn.

År 2004 lade social- och hälsovårdsministeriets utredningsperson, socialrådet Elli Aaltonen, fram sina förslag till åtgärder för utvecklandet av närståendevården. Till de åtgärder utredningspersonen föreslog hörde bl.a. införandet av lagstadgad rätt till två lediga dagar per månad för alla närståendevårdare samt en utökning av antalet lediga dagar för närståendevårdare som är bundna vid vården.

Lagen om stöd för närståendevård (937/2005), nedan närståendevårdslagen, trädde i kraft vid ingången av år 2006. Lagen ersatte de tidigare bestämmelserna om stöd för närståendevård som ingick i 27 a och 27 b § i socialvårdslagen (710/1982) samt förordningen om stöd för närståendevård. Genom den nya lagen genomfördes en del av de åtgärder som utredningspersonen Elli Aaltonen hade föreslagit. Reformen innebar inte någon ändring av antalet lagstadgade lediga dagar eller av grunderna för beviljandet av ledighet.

Enligt närståendevårdslagen har en närståendevårdare rätt till minst två dygn ledig tid per sådan kalendermånad under vilken han eller hon oavbrutet eller med få avbrott varit bunden vid vården dygnet runt eller fortgående varje dag. Vårdaren anses vara bunden vid vården dygnet runt oberoende av om den vårdbehövande regelbundet en liten del av dygnet anlitar social- och hälsovårdstjänster som ordnas utanför hemmet eller får rehabilitering eller undervisning.

Dessutom kan kommunen ordna fler lediga dagar för närståendevårdaren samt rekreationsledighet som är kortare än ett dygn. Lediga dagar och rekreationsledighet kan ordnas även för andra närståendevårdare än de som är berättigade till lagstadgad ledighet på grund av att de är bundna vid vården.

Kommunen skall sörja för att vården av den vårdbehövande ordnas på ett ändamålsenligt sätt under vårdarens ledighet. Det avtal om stöd för närståendevård som skall ingås mellan närståendevårdaren och kommunen skall innehålla uppgifter om närståendevårdarens rätt till lagstadgad ledighet, övriga ledigheter och rekreationsledigheter. I vård- och serviceplanen skall antecknas hur vården av den vårdbehövande ordnas under vårdarens ledighet, besök som hänför sig till hälso- och sjukvård eller annan frånvaro.

Närståendevårdslagen innehåller inte några bestämmelser om inom vilken tid den lagstadgade ledigheten bör användas. I regeringens proposition (RP 131/2005 rd) konstateras att de lediga dagarna kan hållas månatligen eller delas upp enligt avtal mellan vårdaren och kommunen. I den proposition som gavs år 1997 (RP 166/1997 rd) anfördes att målet är att ledigheten skall ordnas regelbundet och planenligt med beaktande i synnerhet av vårdarens individuella önskemål, men med beaktande av kommunens möjligheter att ordna ersättande vård på ett ändamålsenligt och ekonomiskt sätt.

2. Föreslagna ändringar

Det föreslås att 4 § 1 mom. i närståendevårdslagen ändras så att närståendevårdarens rätt till lagstadgad ledighet utökas från två till tre dygn per kalendermånad. Grunderna för beviljande av lagstadgade lediga dagar före-

slås i övrigt förbli oförändrade. Förslaget innebär att den lagstadgade ledigheten ökar från nuvarande 24 dygn till 36 dygn per år. Syftet med ändringen är att ge närståendevårdarna bättre möjligheter att orka utföra sitt tunga vårdarbete.

Enligt 7 § 2 mom. i närståendevårdslagen skall i vård- och serviceplanen över närståendevården antecknas hur vården av den vårdbehövande ordnas under vårdarens ledighet, besök som hänför sig till hälso- och sjukvård eller annan frånvaro. Kommunen och närståendevårdaren kan även i fortsättningen komma överens om att ledigheten i enlighet med närståendevårdarens individuella behov används antingen månatligen eller i form av längre ledigheter. Målet är att vård- och serviceplanen skall innehålla en årlig plan över användningen av ledigheten.

Dessutom föreslås att 6 § i närståendevårdslagen ändras så att hänvisningen till 7 b § i lagen om pension för arbetstagare (395/1961) ändras till en hänvisning till 96 § i den nya lagen om pension för arbetstagare (395/2006). Enligt lagen om införande av lagen om pension för arbetstagare (396/2006) träder lagen om pension för arbetstagare i kraft den 1 januari 2007 och samtidigt upphävs den tidigare lagen om pension för arbetstagare. 96 § i lagen om pension för arbetstagare motsvarar till sitt sakinnehåll 7 b § i lagen om pension för arbetstagare.

3. Propositionens konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

I slutet av år 2005 fick 28 000 närståendevårdare kommunalt stöd för närståendevård. Antalet vårdbehövande vars vård berättigar till lagstadgad ledighet uppgår till uppskattningsvis 19 100 personer.

En utökning av den lagstadgade ledigheten med ett dygn ökar antalet lediga dagar med 12 dygn per vårdbehövande per år. Kostnaderna för tillfällig vård uppskattas till cirka 100 euro per dygn. De totala kostnaderna uppskattas till 22,9 miljoner euro, varav statsandelen utgör 7 759 000 euro.

I statens budgetproposition för 2007 har 7 759 000 euro beaktats som ett kostnadstillägg vid dimensioneringen av anslaget under

moment 33.32.30 (statsandel till kommunerna för social- och hälsovårdens driftskostnader).

Konsekvenser för medborgarna

Av närståendevårdarna är 75 procent kvinnor. Enligt Stakes utredning är det i de flesta fall den vårdbehövandes maka eller make som fungerar som närståendevårdare. Den näst största kategorin utgörs av barn respektive föräldrar till vårdbehövande personer. Merparten av närståendevårdarna är i arbetsför ålder, en av fyra är i åldern 65—74 år, och 15 procent är 75 år eller äldre.

Speciellt för kvinnor som fungerar som närståendevårdare innebär den föreslagna ändringen bättre möjligheter att orka med vårdarbetet och bättre livskontroll.

4. Beredningen av propositionen

Lagförslaget har beretts vid social- och häl-

sovårdsministeriet. I samband med beredningen hördes företrädare för föreningen Närståendevårdare och Vänner rf.

Förslaget har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

5. Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2007 och avses bli behandlad i samband med den.

6. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 4 och 6 § i lagen om stöd för närståendevård

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 22 december 2005 om stöd för närståendevård (937/2005) 4 § 1 mom.
och 6 § som följer:

4 §

Ledighet för närståendevårdare

En närståendevårdare har rätt till minst tre dygn ledig tid per sådan kalendermånad under vilken han eller hon oavbrutet eller med få avbrott varit bunden vid vården dygnet runt eller fortgående varje dag. Vårdaren anses vara bunden vid vården dygnet runt oberoende av om den vårdbehövande regelbundet en liten del av dygnet anlitar social och hälsovårdstjänster som ordnas utanför hem-

met eller får rehabilitering eller undervisning.

6 §

Justering av vårdarvodet

Beloppet av vårdarvodet justeras kalenderårsvis med en lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 12 september 2006

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Liisa Hyssälä*

Lag

om ändring av 4 och 6 § i lagen om stöd för närståendevård

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 22 december 2005 om stöd för närståendevård (937/2005) 4 § 1 mom.
och 6 § som följer:

Gällande lydelse:

4 §

Ledighet för närståendevårdare

En närståendevårdare har rätt till minst två dygn ledig tid per sådan kalendermånad under vilken han eller hon oavbrutet eller med få avbrott varit bunden vid vården dygnet runt eller fortgående varje dag. Vårdaren anses vara bunden vid vården dygnet runt oberoende av om den vårdbehövande regelbundet en liten del av dygnet anlitar social- och hälsovårdstjänster som ordnas utanför hemmet eller får rehabilitering eller undervisning.

6 §

Justering av vårdarvodet

Vårdarvodena justeras varje kalenderår med en koefficient som årligen fastställs för tillämpningen av 7 b § i lagen om pension för arbetstagare (395/1961).

Föreslagen lydelse:

4 §

Ledighet för närståendevårdare

En närståendevårdare har rätt till minst *tre* dygn ledig tid per sådan kalendermånad under vilken han eller hon oavbrutet eller med få avbrott varit bunden vid vården dygnet runt eller fortgående varje dag. Vårdaren anses vara bunden vid vården dygnet runt oberoende av om den vårdbehövande regelbundet en liten del av dygnet anlitar social- och hälsovårdstjänster som ordnas utanför hemmet eller får rehabilitering eller undervisning.

6 §

Justering av vårdarvodet

Beloppet av vårdarvodet justeras kalenderårsvis med en lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*